

УДК 793.31(=161.2):001.4]:001.891.3
DOI: 10.31866/2616-7646.6.2.2023.295178

**ТЕРМІНОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО ТАНЦЮ
В ДОСЛІДЖЕННЯХ
В. ВЕРХОВИНЦЯ, В. АВРАМЕНКА
ТА А. ГУМЕНЮКА**

**TERMINOLOGY OF UKRAINIAN
FOLK DANCE IN THE STUDIES
OF V. VERKHOVYNETS,
V. AVRAMENKO AND
A. HUMENIUK**

Козинко Лілія Леонідівна,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
Національний університет фізичного
виховання і спорту України,

Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-0951-111X>,

Lilya_koz@ukr.net

Liliia Kozynko,

PhD in Art Studies, Associate Professor,
National University of Physical Education and
Sports of Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-0951-111X>,

Lilya_koz@ukr.net

Анотація

Мета статті – провести ретроспективний аналіз термінології українського народного танцю в працях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка. **Методологія.** У дослідженні застосовано історико-хронологічний підхід, порівняльний, історичний, теоретичний, системний, аналітичний, дедуктивний, індуктивний методи та метод узагальнення. **Наукова новизна.** Вперше проаналізовано хронологічні зміни в науковій фіксації термінології українського народного танцю в дослідженнях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка. **Висновки.** Важливим ідентифікатором народної хореографічної культури того чи іншого етносу у світі є її термінологія (назви положень, рухів, танців та ін.). Відносно стрункого термінологічного оформлення рухи українського танцю набули в праці В. Верховинця (1919/1990) «Теорія українського народного танцю». Рухи дістали свої назви, виходячи з народних назв, зафіксованих під час польових досліджень фольклорного матеріалу; їх розподілено на декілька груп за рівнем складності. У праці В. Авраменка (1947) «Українські національні танки, музика і стрій», що стала вагомим внеском у розбудову термінології українського танцю, подано значно ширшу термінологічну палітру, ніж у В. Верховинця, проте їй

Abstract

The purpose of the article is to conduct a retrospective analysis of the terminology of Ukrainian folk dance in the works of V. Verkhovynets, V. Avramenko and A. Humeniuk. **Research Methodology.** The study uses the historical and chronological approach, comparative, historical, theoretical, systematic, analytical, deductive, inductive methods and generalisation. **Scientific novelty.** For the first time, the chronological changes in the scientific fixation of the terminology of Ukrainian folk dance in the studies of V. Verkhovynets, V. Avramenko and A. Humeniuk are analysed. **Conclusions.** An important identifier of the folk-dance culture of a particular ethnic group in the world is its terminology (names of positions, movements, dances, etc.). The movements of Ukrainian dance received a relatively coherent terminological design in the work of V. Verkhovynets's (1919/1990) *Theory of Ukrainian Folk Dance*. The names of the movements are based on folk names recorded during field research of folklore material; they are divided into several groups according to the level of complexity. V. Avramenko's (1947) work *Ukrainian National Dances, Music and Line-up*, which made a significant contribution to the development of Ukrainian dance terminology, presents a much wider terminological palette than Verkhovynets's but lacks

бракує описів рухів. Особливістю класифікації В. Авраменка є уточнення в назві рухів прізвища виконавця, який представив цей рух на сцені («човганець Левицького», «плетінка Садовського», «вибиванець Чикаленка» та ін.). А. Гуменюк (1962/1969) розширив коло зафіксованих термінів та подав стрункішу класифікацію (розділ «Теорія» видання «Українські народні танці»). Проте тут з'явилися назви рухів, запозичені з російської та французької термінології, які надалі відтворювали в мистецькій та освітній практиці українського народно-сценічного танцю. Сьогодні вкрай необхідно переглянути термінологію українського танцю, повернути автентичні українські назви, позбавити їх іноземного нашарування, вивести з ужитку спотворені терміни («гармошка», «ялинка» та ін.), що приведе до полегшення комунікації між хореографами, покращення навчального процесу на всіх рівнях освіти та, найголовніше, – до відродження автентичності української хореографії, сприятиме формуванню почуття національної гідності та ідентичності українського народу.

Ключові слова:

український народний танець; термінологія; Василь Верховинець; Василь Авраменко; Андрій Гуменюк; танець; хореографія.

descriptions of movements. The peculiarity of V. Avramenko's classification of movements is the specification of the name of the performer who introduced this movement into stage use ("Levitsky's Chovhanets", "Sadovsky's Pletinka", "Chikalenko's vybivanets", etc.) A. Humeniuk (1962/1969) expanded the range of recorded terms and presented a more coherent classification (the "Theory" section of the publication *Ukrainian Folk Dances*). However, there were also names of movements borrowed from Russian and French terminology, which were later imitated in the artistic and educational practice of Ukrainian folk stage dance. Today, it is imperative to revise the terminology of Ukrainian dance, to return authentic Ukrainian names, to rid them of foreign layers, to remove distorted terms (*harmoshka* (accordion), *yalyuka* (Christmas tree), etc.) from usage, which will facilitate communication between choreographers, improve the educational process at all levels of education, and, most importantly, to revive the authenticity of Ukrainian choreography, and contribute to the formation of a sense of national dignity and identity of the Ukrainian people.

Keywords:

Ukrainian folk dance; terminology; Vasyl Verkhovynets; Vasyl Avramenko; Andriy Humeniuk; dance; choreography.

Актуальність теми дослідження. Хореографічна культура України має давню та глибинну коріння; вона насичена великою кількістю семантичних символів, що були породжені традиціями та віруваннями українців. Проте до сьогодні залишається доволі широке коло питань, не охоплених увагою науковців. Одним із таких напрямів є всім відоме, але досі дискусійне питання – термінологія українського танцю. Кожен танцівник та викладач обирає для себе, якою термінологією користуватися: традиційною українською, французькою, поєднанням першої та другої. Водночас деякі науковці намагаються запропонувати свою термінологію, вивчаючи та аналізуючи наукову літературу з цього питання, але одноставності досі немає. Як для наукового обігу, так і для хореографічної педагогіки питання термінологічного визначення рухів українського народного танцю є надзвичайно актуальним та суттєвим.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження українського фольклорного танцю бере свій початок наприкінці XIX – на початку XX ст. Вперше про нього згадують у своїх працях такі фольклористи, як-от В. Гнатюк (1909), Ф. Колесса, М. Лисенко, А. Терещенко, С. Титаренко, П. Чубинський (Чубинский, 1877), В. Шухевич

(1902/1999) та ін. Так, П. Чубинський за матеріалами своїх експедицій, виданих у 1872–1878 рр., вперше запропонував метод запису танців, який використовували впродовж великого проміжку часу (Чубинський, 1877). В. Шухевич (1902/1999) у праці «Гуцульщина», виданій у 1902 році у Львові, першим записав та дав загальну характеристику хореографії та особливостей виконання гуцульських танців. В. Гнатюк (1909) у збірці «Гаївки», яка побачила світ у Львові, вперше подав записи хороводів західних областей України. В. Верховинець (1919/1990) першим серед науковців у праці «Теорія українського народного танцю» дав назву українським танцювальним рухам. Після нього до цього питання зверталися В. Авраменко (1947), А. Гуменюк (1962/1969, 1963), К. Василенко (1996), М. Шаткульський (Shatulsky, 1980) тощо. Незважаючи на те, що проблеми термінології українського танцю почали досліджувати ще на початку ХХ ст., до сьогодні існує невизначеність у цьому питанні.

Однією з останніх робіт, присвячених хореографічній термінології, є методична розробка О. Городецької (2020) «Словник хореографічних термінів», у якій подано терміни класичної та сучасної хореографії, назви народних та побутових танців. Г. Магко (2019) у методичній розробці «Термінології українського народно-сценічного танцю» подає анатомічну термінологію, назви вправ біля станка, назви основних та технічно ускладнених рухів українського танцю. Водночас слід констатувати, що питання термінології українського народного танцю стоїть досить гостро та його необхідно ґрунтовно досліджувати.

Мета статті – провести ретроспективний аналіз термінології українського народного танцю у працях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка.

Виклад основного матеріалу. Зацікавленість українським фольклорним мистецтвом активізувалася наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Збираючи фольклорний матеріал, дослідники побіжно висвітлювали й питання хореографічного мистецтва. Одним із перших зосередився на фольклорному мистецтві В. Верховинець (Костів) – український композитор, диригент, етнограф, хореограф, актор, співак та педагог. Народився митець 5 січня 1880 р. в с. Мізунь (зараз Старий Мізунь) Долинського району на Івано-Франківщині (Я. Верховинець, 1990, с. 13). Батько Василя – Микола Ілліч – був диригентом церковного хору, мати – Марія Олександрівна – мала ліричне сопрано та чудово співала пісні та коломийки (Я. Верховинець, 1990, с. 14). Син Василя Верховинця Ярослав наголошує: «Микола Ілліч Костів збирав і записував народні пісні, легенди, обряди та інший фольклорний матеріал. Він організував із односельчан великий хор і влаштовував тематичні концерти народної пісні та поетичного слова не тільки в Старому Мізуні, а й у навколишніх селах... Родина Костів була провідником просвіти в селі» (Я. Верховинець, 1990, с. 14). Саме з родини походить любов Василя Верховинця до народного мистецтва, яку він постійно втілював у своєму житті та творчості. Продовжив на початку свого життя саме шлях просвітництва, отримавши педагогічну освіту в бурсі при Старопігіївському інституті, гімназії, а потім в учительській семінарії в м. Самборі. Після її закінчення В. Костів вчителює у м. Калуші, потім у селах Угринові та Бережниці Калуського повіту. Цікавий цей етап творчості Василя Верховинця тим, що, вчителюючи, він організовує та керує великим хором. Зацікавившись українським театром, вступає до Краківської консерваторії на вокальний відділ та надалі пов'язує своє життя з театром.

Ми звернули увагу на моменти біографії В. Верховинця саме для того, щоб наголосити на визначній ролі вектора сімейного виховання на подальшому життєвому шляху людини. Маючи приклади глибокої зацікавленості своїх батьків українською культурою, її фольклором, звичаями та обрядами, митець продовжив цей напрям у своїй творчості та зробив перший крок до теоретичного осмислення українського народного танцю. У «Теорії українського народного танцю» В. Верховинець (1919/1990) стверджував: «Одну дуже важливу прогалину довелося поновити самому, а саме: дати в цій праці назви майже всім рухам, щоб було швидше й легше їх запам'ятовувати й виучувати. Крім назв *доріжка*; *присядки*; *напівприсядки*; *вихиляси*; *бач, як заплів*; *от завернув*; *от загіба*; *плазунець*, не довелося мені чути інших назв поодиноких рухів» (с. 7). У книзі автор подає першу спробу систематизувати назви рухів українського танцю, також В. Верховинець розпочинає з опису танцювальних позицій українського танцю – основних положень рук чоловіків та жінок в танці. Він подав вісім чоловічих положень, вісім жіночих та одне в парі. Описуючи рухи, автор виділяє такі: зальотний; присування; дрібне присування; колисання, колисання раптове, колисання раптове-шумне, колисання раптове-дрібне; хід танцювальний складаний; хід складаний акцентований; зальотний рух і хід складаний акцентований; підскок з угинанням ноги в коліні; хід складаний і угинання; доріжка пряма; доріжка п'яна; доріжка пряма виступцем; доріжка дрібна з підскоком назад; схрещування й розкрок рівний; схрещування й розкрок розбитий; схрещування – розкрок і угинання; схрещування – розкрок розбитий – угинання й крок рівний; вихилясник; перескок – хід акцентований; випад і хід акцентований; випад – хід акцентований – схрещування й розкрок розбитий; схрещування – розкрок рівний – схрещування з поворотом вліво; плетінка (бач, як заплів); хід акцентований, прикрашений півколом; хід акцентований, прикрашений півколом, і напівповорот наліво-назад; хитання в схрещуванні й угинання; тинок (В. Верховинець, 1919/1990). У частині третій подано перелік рухів, складніших для виконання, як-то різноманітні присядки, плазунці, вибиванці, дрібні підскоки в повороті, човганець, плескач (чоловічий та жіночий).

Проаналізувавши назви означених рухів, можемо зробити висновок, що сьогодні з перерахованих використовується лише незначна частина термінів. Водночас є терміни, якими наразі означено інші рухи. Яскравим прикладом є рух «плетінка». В описі В. Верховинця цей рух може виконуватися у двох варіантах, які зараз називають «гармошка» та «ялинка» (терміни запозичені з російського танцю, що вимагає перегляду у виконавській практиці)). Натомість «плетінкою» називають рух у бік з почерговим приставлянням активної ноги вперед-назад. У дослідженні В. Верховинця це «доріжка п'яна». Рух, який наразі відомий як «вірьовочка» (також назва перейнята з російської термінології), В. Верховинець ідентифікує як «дрібна доріжка з підскоком назад», а хід, який сьогодні значна кількість фахівців називає «припадання», у В. Верховинця – «пряма доріжка». І цей перелік можна продовжити. Отже, з часів створення В. Верховинцем термінології українського народного танцю вона зазнала значних змін.

Наразі також можемо висунути тезу про те, що частину автентичних назв українського танцю було замінено російськомовними варіантами, що пояснювалося тогочасною політикою домінування російської культури над культурою інших республік,

що входили до складу Радянського Союзу. Вони настільки глибоко увійшли в ужиток, що на сьогодні використання початкових термінів майже не трапляється.

Другим фахівцем, який залишив по собі науковий доробок, хоча й не великий, але вагомий для української хореографічної культури, є Василь Авраменко – хореограф, балетмейстер, актор, кінорежисер, педагог. Народився 22 березня 1895 року в с. Стеблів Корсунь-Шевченківського району Черкаської області (тоді – Канівського повіту Київської губернії). У ранньому дитинстві став сиротою та розпочав трудову діяльність: «Після смерті матері жив у тітки, а з десяти років наймитував підпасичем. Змалечку любив співати народних пісень, а особливо танцювати. До школи не ходив, із наймів пішов працювати на винницю» (Косаківська, 1999, с. 823). Надалі працював шахтарем, потім робітником на заводі. Закінчивши трирічні вечірні вчительські курси, склав іспит і став народним учителем. Під час навчання потрапив на гастролі українського театру, де побачив М. Садовського в «Наталці-Полтавці». Ця вистава настільки вразила В. Авраменка, що через роки він все ж пов'язав своє життя з театром. Під час першої світової війни навчався у військовому училищі, після якого став прапорщиком та пішов на військову службу. Під час військової служби відбулося знайомство В. Авраменка з С. Петлюрою, що вплинуло на національне самоусвідомлення балетмейстера. 1918 р. вступив до Музично-драматичної школи ім. М. Лисенка в Києві, де відвідував лекції В. Верховинця. Ще навчаючись там, почав грати у виставах Національного театру С. Садовського. 1921 р. потрапив у табір інтернованих воїнів УНР в м. Каліші у Польщі, де заснував Школу українського танцю й Товариство відродження українського танцю (Косаківська, 1999).

У подальшому В. Авраменко створив не один колектив українського народно-го танцю в різних країнах світу, зняв кінострічки «Наталка Полтавка» 1936 р. (Ed Monton, 2019) та «Запорожець за Дунаєм» 1938 р. (Сумський історичний портал, 2021). Його роль у поширенні українського народного хореографічного мистецтва в українській діаспорі неоціненна. Але зупинимося на фактично єдиній науковій праці В. Авраменка (1947) «Українські національні танки, музика і стрій». Фактично це було перше видання, яке надавало короткий опис танців, зібраних в Україні, які В. Авраменко пропонував у своїх школах для вивчення. Водночас автор мріяв видати теорію українського народного танку та методику його вивчення або повний опис зібраних ним танців, проте через брак коштів ця мрія не була втілена.

Для нашого дослідження інтерес становлять короткі відомості В. Авраменка про український танок та танкові кроки й постави. Слід зазначити, що на противагу В. Верховинцю, який надав опис та малюнки щодо особливостей виконання рухів, він показав лише перелік назв рухів. Перелік В. Авраменка значно ширший – він містить 90 загальних танкових кроків, 72 танкові кроки чоловіків, 30 видів присядок, 10 показних кроків, постави та рухи і ще 10 показних кроків. Також надана танкова руханка; серед перерахованих автором рухів є тотожні класифікації В. Верховинця. Наприклад: присування, колісання, доріжка, вихилясник, плетінка, тинок. Але є й нові терміни: мережка, доторкання, стуканець, тупання, тропачок, гребець, зворотник, підківка, вибиванець, козака мережка, викрутас, гойдання ноги, переплітання чумацьке, раз зміни, два зміни, три зміни, чотири зміни, шість зміни, похід козачий, вертілка тощо. Особливістю класифікації рухів В. Авраменка є уточнення в назві виконавця, який увів цей рух. Наприклад,

човганець Левицького, плетінка Садовського, переплітання Садовського, підскок Садовського, похід козачий підборний з тупанням Кухти, вибиванець Чикаленка, тропачок Чикаленка. Такого підходу до формування назв немає в інших дослідників. На жаль, без детального опису руху наразі не можливо зрозуміти, чим він відрізнявся від схожих рухів, поширених у фольклорному виконанні.

Сьогодні одним із можливих шляхів відтворення зафіксованих В. Авраменком рухів може бути аналіз збережених кіноробіт автора («Наталка Полтавка», 1936; «Запорожець за Дунаєм», 1938) та їх порівняння з записаними в дослідженні «Українські національні танки, музика і стрій» танцями.

Можемо стверджувати наявність термінологічних аналогій у працях В. Верховинця та В. Авраменка, що свідчить про автентичність запропонованих термінів. Водночас термінологічна палітра другого автора значно ширша, хоча й обмежена лише назвами без розкриття змісту руху.

Також приділимо увагу Андрію Гуменюку – мистецтвознавцю, музикознавцю, фольклористу, педагогу. Він народився 9 (22) червня 1916 року в с. Левківці на Вінниччині, навчався хоровому диригуванню в класі Г. Верьовки в Київській консерваторії. Згодом працював в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, досліджував проблеми українського народного мистецтва (музика, спів, хореографія) та народні інструменти (Муха, 2006а). А. Гуменюк захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства в 1953 р., доктора мистецтвознавства в 1971 р. та отримав звання професора в 1976 р. (Муха, 2006б)

А. Гуменюк (1962/1969) приділяє значну увагу термінології українського танцю в праці «Українські народні танці», яка вперше видана 1962 р. і в якій дослідник написав передню теоретичну частину й виступив укладачем видання. Автор надає описи позицій та положень рук, притаманних класичному та народно-сценічному танцю, віддзеркалюючи активний процес поєднання автентичного та класичного чинника на цьому етапі розвитку хореографії (у праці В. Верховинця позиції рук та ніг класичного танцю відсутні). Також можна констатувати суттєві зміни, що відбулися в описі положень рук. А. Гуменюк надав 18 простих положень (у яких обидві руки розміщені симетрично), 5 комбінованих положень (у яких руки перебувають у різних положеннях одна стосовно іншої), 20 положень у парних танцях; 18 положень у масових танцях.

Зміни відбулися й в описі основних рухів українського народного танцю. Рухи подано в іншій систематизації. Подано «Танцювальні кроки», в яких акцентовано увагу на особливостях застосування в чоловічому та жіночому варіанті виконання; зазначено уточнення щодо регіональної приналежності руху (наприклад, буковинський перемінний крок, варіант аркану тощо). У наступному підрозділі «Танцювальні біги» бачимо назву «бігунець». У попередніх працях В. Верховинця та В. Авраменка ця назва, що наразі є загальноновживаною, не використовувалась. У підрозділі «Доріжки (припадання)» з'являється новий термін «припадання». Слід припустити, що ці назви є результатом фольклорних експедицій А. Гуменюка, які проходили в різних регіонах України та сприяли розширенню термінології українського народного танцю. У підрозділі «Вихиляси та інші спільні рухи» з'явилися назви «колупалочка» та «качалочка». Зупинимось на них, адже викликає сумнів автентичність цих термінів. Термін «качалочка» притаманний

переважно російській танцювальній лексиці. Саме тому можна зазначити певне перекручування назв, адже в перших варіантах використовували термін «вихилясник», а терміном «колупалочка» не користувались. На цьому етапі аналізу слід висловити припущення про наявність активного впливу термінології російського танцю та процес заміщення українських автентичних термінів російськими аналогами або видозмінами назв.

Наступний підрозділ «Дрібушки» складається з таких рухів, як-от: прибивки, притупи, тропак, дрібушки, тропітка, кроки з притупами, стукалочка, чесанка, пристук, ножички, хлопавки, оплески, збойки тощо. У виданнях попередників термін «дрібушки» не використовувався, на сучасному етапі розвитку термінології українського танцю він також не є широко вживаним. Відповідно до тлумачного словника української мови термін «дрібушки» вперше згадується в збірнику українських танців 1957 року ("Дрібушки", 1971, с. 417). Постає питання: чому термін «дрібушки» увійшов до термінологічного корпусу лексики українського народного танцю? Цілком можливим є запозичення цієї назви з російської термінології, адже саме в російському танці наявна велика різноманітність дрібушок.

А. Гуменюк (1962/1969) виокремлює підрозділ «тинки», який вміщує фактично ті ж терміни, що й у В. Верховинця та В. Авраменка. Примітним є наступний підрозділ «голубці», адже в попередніх авторів він не виокремлювався. Навіть схожого за назвою руху дослідники не згадували. Слід припустити, що А. Гуменюк почув цю назву під час своїх польових досліджень. До сьогодні побутує автентичний танець «Голубка», що має давнє антропоморфне (тотемічне) походження. Виходячи з назви цього танцю, ймовірним є її зв'язок у народному вжитку з терміном «голубець». У цьому ж підрозділі подано термін «галоп». Загалом «Галоп» є танцем французького походження, відповідно й рух «галоп» не є автентичним українським рухом. Скоріш за все цей термін репрезентує результат запозичення французької термінології у сфері народного танцю за прикладом її використання в класичній хореографії. Наразі для нас цілком прийнятним є використання французької термінології паралельно з українською. Так, «тинок» називають «Pas de basque»; «півколо ногою» – «Rond»; замість «присідання» ми кажемо «Plie» та ін. Не будемо детально зупинятись на цьому питанні, залишивши його для подальших досліджень.

Наступні підрозділи видання «Українські народні танці» (Гуменюк, 1962/1969) охоплюють «малі стрибки», «великі стрибки», «присядки» та «оберти». У них подано нові для того часу терміни українського танцю – «обертас», «погаренка», «колобок», «гарбуз», «одвертання» тощо, які А. Гуменюк скоріш за все почув під час польових експедицій. Наразі частина з них у процес викладання українського народно-сценічного танцю вже не використовується.

Сьогодні у «словниковому запасі» хореографів є доволі невелике коло загальноживаних термінів українського народного танцю. Вважаємо, що слід активізувати роботу з оновлення термінології та розширення кількості назв в активному вжитку хореографів, звернувшись до вже наявних наукових та методичних напрацювань.

Наукова новизна. У статті вперше проаналізовано хронологічні зміни в науковій фіксації термінології українського народного танцю в дослідженнях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка.

Висновки. Важливим ідентифікатором народної хореографічної культури того чи іншого етносу є її термінологія (назви танцювальних положень, рухів, танців та

ін.). Чітка термінологія, зокрема й хореографічна, полегшує комунікацію різних професійних груп, дозволяє уникнути неоднозначності трактувань. Українське автентичне хореографічне мистецтво стало об'єктом досліджень вчених-фольклористів у другій половині XIX – на початку XX ст. Отже, питаннями термінологічного осмислення українського народного танцювального мистецтва зацікавилися порівняно нещодавно. Перше ґрунтовне дослідження цього питання провів В. Верховинець (1919/1990) у праці «Теорія українського народного танцю». Автор зробив першу спробу створення термінології українського танцю, виходячи з народних назв, які чув у побуті під час збору фольклорного матеріалу; розподілив рухи на декілька груп за рівнем складності, описав назви та порядок виконання рухів.

В. Авраменко (1947), вже перебуваючи за кордоном, продовжив роботу з фіксації українського народного танцю. У праці «Українські національні танки, музика і стрій», яка тривалий час була недоступна вітчизняним науковцям і яка сьогодні може бути вагомим рушієм оновлення наявної системи назв лексичних утворень українського народного танцю, автор подає набагато ширшу термінологічну палітру, ніж у В. Верховинця, проте їй бракує описів рухів. Особливістю класифікації рухів В. Авраменка є уточнення в назві прізвища виконавця, який увів цей рух до сценічного ужитку («човганець Левицького», «плетінка Садовського», «вибиванець Чикаленка» та ін.).

А. Гуменюк (1962/1969) значно розширив коло зафіксованих термінів та подав стрункішу класифікацію, засновану на матеріалах власних польових досліджень (розділ «Теорія» видання «Українські народні танці»). Проте тут з'явилися назви рухів, запозичені з російської та французької термінології, які в подальшому відтворювали в мистецькій та освітній практиці українського народно-сценічного танцю. З плином часу термінологічна палітра значно звужується. Зважаючи на це, українській хореології вкрай необхідно переглянути підходи до термінології українського танцю – повернути автентичні українські назви рухів; позбавитись іноземних термінологічних нашарувань; вивести з ужитку спотворені терміни («гармошка», «ялинка» та ін.), що приведе до полегшення комунікації між хореографами, покращення навчального процесу на всіх рівнях освіти і, найголовніше, – до відродження автентичності української хореографії й формування почуття національної гідності та ідентичності українського народу.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Авраменко, В. М. (1947). *Українські національні танки, музика і стрій*. Накладом Автора.
- Василенко, К. (1996). *Лексика українського народно-сценічного танцю*. Мистецтвознавство.
- Верховинець, В. М. (1990). *Теорія українського народного танцю* (Я. В. Верховинець, ред.; 5-те вид.). Музична Україна. (Оригінальна робота опублікована 1919 року)
- Верховинець, Я. (1990). В. М. Верховинець. Нарис про життя і творчість. В В. М. Верховинець, *Теорія українського народного танцю* (5-те вид., с. 13–35). Музична Україна.
- Гнатюк, В. (1909). Гаївки. В *Матеріали до української етнології* (Т. 12). Наукове товариство імені Т. Шевченка.
- Городецька, О. Г. (2020). *Словник хореографічних термінів* [Методична розробка]. На Урок. <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-slovnik-horeografichnih-terminiv-176260.html>

- Гуменюк, А. І. (1963). *Народне хореографічне мистецтво України*. Видавництво Академії Наук Української РСР.
- Гуменюк, А. І. (Упоряд.). (1969). *Українські народні танці* (П. П. Вірський, ред.). Наукова думка. (Оригінальна робота опублікована 1962 року)
- Дрібушки. (1971). В П. П. Доценко & Л. А. Юрчук (Ред.), *Словник української мови* (Т. 2, с. 417). Наукова думка.
- Косаківська, Л. П. (1999). Василь Авраменко і Волинь. В Л. К. Оляндер, Л. В. Бублейник, & А. М. Силюк (Упоряд.), «*Роде наш красний...*»: Волинь у долях краян і людських документах (Т. 3, с. 823–834). Вежа.
- Магко, Г. Г. (2019). *Термінології українського народно-сценічного танцю* [Методична розробка]. Всеосвіта. <https://vseosvita.ua/library/terminologia-ukrainskogo-narodno-scenicnogo-tancu-377222.html>
- Муха, А. (2006а). Гуменюк Андрій Іванович. В *Енциклопедія Сучасної України* (Т. 6). Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. <https://esu.com.ua/article-24671>
- Муха, А. (2006б). Гуменюк Андрій Іванович. В *Українська музична енциклопедія* (Т. 1, с. 554). Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України.
- Сумський історичний портал. (2021, 14 грудня). *К/ф» Запорожець за Дунаєм» [1938 р. Нью-Йорк]. В головній ролі – Володимир Сікевич* [Відео]. YouTube. <https://bit.ly/3RpBOrD>
- Чубинський, П. П. (Сост.). (1877). *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским русским географическим обществом* (Т. 7, вып. 2, ч. 3). Типография В. Кришбаума.
- Шухевич, В. О. (1999). *Гуцульщина* (Ч. 3, 2-ге вид.). Верховина. (Оригінальна робота опублікована 1902 року)
- Ed Monton. (2019, March 6). *Natalka Poltavka 1936 Avramenko Ukrainian movie musical numbers* [Video]. YouTube. https://youtu.be/NLAB1EridDc?si=Tc_FR0SFkHpcpX97
- Shatulsky, M. (1980). *The Ukrainian folk dance*. Kobzar.

REFERENCES

- Avramenko, V. M. (1947). *Ukrainski natsionalni tanky, muzyka i strii* [Ukrainian national dances, music and formation]. Nakladom Avtora [in Ukrainian].
- Chubinskii, P. P. (Comp.). (1877). *Trudy etnograficheskoi statisticheskoi ekspeditsii v Zapadno-Russkii kraii, snaryazhennoi Impepatopskim pusskim geogpaficheskim obshchestvom* [Proceedings of the ethnographic-statistical expedition to the Western Russian region, equipped by the Imperial Russian Geographical Society] (Vol. 7, Iss. 2, Pt. 3). Tipografiya V. Krishbauma [in Russian].
- Dribushky. (1971). In P. P. Dotsenko & L. A. Yurchuk (Eds.), *Sloynyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language] (Vol. 2, p. 417). Naukova dumka [in Ukrainian].
- Ed Monton. (2019, March 6). *Natalka Poltavka 1936 Avramenko Ukrainian movie musical numbers* [Video]. YouTube. https://youtu.be/NLAB1EridDc?si=Tc_FR0SFkHpcpX97 [in English].
- Hnatiuk, V. (1909). Haivky. In *Materialy do ukrainskoi etnolohii* [Materials for Ukrainian ethnology] (Vol. 12). Shevchenko Scientific Society [in Ukrainian].
- Horodetska, O. H. (2020). *Sloynyk khoreohrafichnykh terminiv* [Dictionary of choreographic terms] [Methodological development]. Na Urok. <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-sloynyk-horeohrafichnih-terminiv-176260.html> [in Ukrainian].
- Humeniuk, A. I. (1963). *Narodne khoreohrafichne mystetstvo Ukrainy* [Folk choreographic art of Ukraine]. Vydavnytstvo Akademii Nauk Ukrainskoi RSR [in Ukrainian].
- Humeniuk, A. I. (Comp.). (1969). *Ukrainski narodni tantsi* [Ukrainian folk dances] (P. P. Virskyi, Ed.). Naukova dumka. (Original work published 1962) [in Ukrainian].

- Kosakivska, L. P. (1999). Vasyl Avramenko i Volyn [Vasyl Avramenko and Volyn]. In L. K. Oliander, L. V. Bubleinyk, & A. M. Syliuk (Comps.), *"Rode nash krasnyi...": Volyn u doliakh kraian i liudskykh dokumentakh* ["Oh, our beautiful lineage": Volyn in the fates of its inhabitants and human documents] (Vol. 3, pp. 823–834). Vezha [in Ukrainian].
- Mahko, H. H. (2019). *Terminolohii ukrainskoho narodno-stsenichnoho tantsiu* [Terminology of Ukrainian folk-stage dance] [Methodological development]. Vseosvita. <https://vseosvita.ua/library/terminologia-ukrainskogo-narodno-scenicnogo-tancu-377222.html> [in Ukrainian].
- Mukha, A. (2006a). Humeniuk Andrii Ivanovych. In *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine] (Vol. 6). Institute of Encyclopedic Research of the NAS of Ukraine. <https://esu.com.ua/article-24671> [in Ukrainian].
- Mukha, A. (2006b). Humeniuk Andrii Ivanovych. In *Ukrainska muzychna entsyklopediia* [Ukrainian musical encyclopedia] (Vol. 1, pp. 554). M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the NAS of Ukraine [in Ukrainian].
- Shatul'sky, M. (1980). *The Ukrainian folk dance*. Kobzar [in English].
- Shukhevych, V. O. (1999). *Hutsulshchyna* [Hutsul region] (Pt. 3, 2nd ed.). Verkhovyna. (Original work published 1902) [in Ukrainian].
- Sumskyi istorychnyi portal. (2021, December 14). *K/f "Zaporozhets za Dunaiem" [1938 r. Niu-York]. V holovni roli – Volodymyr Sikevych* [Film "Cossack beyond the Danube" [1938, New York]. Starring Volodymyr Sikevych] [Video]. YouTube. <https://bit.ly/3RpBORd> [in Ukrainian].
- Vasylenko, K. (1996). *Leksyka ukrainskoho narodno-stsenichnoho tantsiu* [Vocabulary of Ukrainian folk-stage dance]. Mystetstvoznavstvo [in Ukrainian].
- Verkhovynets, V. M. (1990). *Teoriia ukrainskoho narodnoho tantsiu* [Theory of Ukrainian folk dance] (Ya. V. Verkhovynets, Ed.; 5nd ed.). Muzychna Ukraina. (Original work published 1919) [in Ukrainian].
- Verkhovynets, Ya. (1990). V. M. Verkhovynets. Narys pro zhyttia i tvorchist [V. M. Verkhovynets. An essay about life and creativity]. In V. M. Verkhovynets, *Teoriia ukrainskoho narodnoho tantsiu* [Theory of Ukrainian folk dance] (5nd ed., pp. 13–35). Muzychna Ukraina [in Ukrainian].